

שבת בשבתו

1375

פרשת במדבר
תשע"א
כ"ד באייר 28/5/11
השנה העשרים ושבע

19:10 חיפה 20:22
19:11 מולד 20:20

תל-אביב 19:17 20:21
ירושלים 19:02 20:18

באר שבע 19:17 20:19

אילת 19:12 20:18

זמני השבת
כניסה יציאה

שבת מברכים:
ראש חודש סיון
ביום ו'

המודל לפי שעון ישראל: ביום ד', בשעה 2 אחה"צ, 50 דקות ו-33 שניות

ניהול מסחרי: **אור** מבית: **גל אורן** לפרסום מודעות: 052-4295209

מתיבה ועריכה: **מכון 'צומת'**

מייסודה של: **הסתדרות הפועל המזרחי**

הרב מרדכי גרינברג
ראש ישיבת 'כרם יבנה'

קבלת שבת

איש על דגלו

ומגן דוד מצויר עליו".

סיפר הרב לאו שליט"א, שרב צעיר פנה לרב רודרמן, ראש ישיבת נר-ישראל, וסיפר לו שהקהילה מסרבת לקבל מניצול שואה פרוכת שרקום עליה מגן דוד, משום שזו סמלה של המדינה הציונית. תמה הרב רודרמן: "הלא המדינה הצילה מאות אלפי פליטים עקורים שחרב עליהם עולמם, הכניסה אותם, נתנה להם לחם לאכול ובגד ללבוש. יש דברים שצריכים תיקון במדינה - צריך לעשות תשובה, כולנו צריכים לעשות תשובה, אלה שבתוך המדינה ואלה שמחוץ למדינה. השאירו את הפרוכת. אל תפרמו את המגן דוד, ואל תפגעו ביהודי הזה".

"ודגלו עלי אהבה" - אמר הקב"ה יש לעכו"ם דגלים דגלים, ואין חביב עלי אלא דגלו של יעקב שנאמר "איש על דגלו" (תנחומא). ואמרו עוד שם "מכאן למדנו שהיו הדגלים גדולה וכבוד". ורבנו בחיי כתב: "איש על דגלו **באותות**, מלשון "בכל **אֹת** נפשו", שנתאוו ישראל לדגלים, והאריך שם בתיאור סמלי הדגלים.

יש המזלזלים בדגל. במכתב לברון הירש כתב הרצל: ...וכאן היית שואלני בבלגו: "דגל" מה זה? כלונס ומטלית אריג? לא אדוני, בדגל נוהגים בני אדם לאשר רוצים, ואפילו לארץ היעודה. למען דגל חיים ומתים!

דברים דומים כתב הרב סולביצ'יק זצ"ל: אם תשאלוני איך אני, כיהודי תלמודי מביט על דגל מדינת ישראל, ואם יש לו ערך הלכתי. אינני גורס בכלל מקום של דגל וסמלים טכסיים... ברם אל נתעלם מדין בשו"ע: הרוג שנהרג בידי עכו"ם קוברים אותו בבגדיו, כדי שייראה דמו וייקום... בגדי יהודי מקבלים קדושה מסוימת כשהם מוכתמים בדם קדוש, והדברים ק"ו בן בנו של ק"ו, לדגל כחול לבן שטבול בדמם של אלפי צעירים יהודים שנפלו בהגנתם על הארץ והישוב. יש בו ניצוץ של קדושה הנובע ממסירות נפש והקרבה עצמית, כולנו מצווים לכבד את הדגל ולהתייחס אליו בדרך ארץ.

בשנת תרכ"ג, אחרי שהניפו הפולנים את הדגל הלאומי שלהם לאות מרד, נכנס האדמו"ר מגור, הרי"ם, לביהמ"ד ואמר שחושש מאוד מפני קטרוג בשמים על עם ישראל, שאומה כפולנים מוסרת נפשה על שחרורה ושחרור ארצה מיד זרים, ואנו - מה אנחנו עושים?

על מקורו של דגל ישראל כתב דוד וולפסון, שהרצל הטיל עליו התפקיד של הכנת הקונגרס, והתלבט באיזה דגל נקשט את האולם, "והנה הבהיק רעיון במוחי, הרי יש לנו דגל, כחול לבן, הטלית אשר בה נתעטף בתפילתנו, טלית זו היא סמלנו, נוציא את הטלית מנרתיקה ונגולל אותה לעיני ישראל ולעיני כל העמים, הזמנתי דגל כחול לבן

לקראת יום ירושלים: מניחים את הדגל אל ראש התורן, בעמ' 1 / **בעקבות ל"ג בעומר: על 'תעשיית הישועות' ומקובלי הסרק, ועל הנופלים ברשתם, בעמ' 8**

הרב י'הושע שפירא

ראש ישיבת רמת גן

ה' מבטחו". אנו נעשה בוודאי כמיטב יכולתנו, אולם רק מתוך עמדת ביטחון בו יתברך, שהוא מושיענו ויושיענו.

את חשבון מצבנו עלינו לערוך מבלי להשתעבד לאופן שבו מביטים עלינו אומות העולם. רבים מאתנו חוששים שניחשב כסרבנים, וסופנו שנמצא עצמנו מוכרזים כ'מדינת אפרטהייד'. כאן עלינו לשאול: האם הלבנים האירופאים, מכונני האפרטהייד, שבו למולדתם ההיסטורית ולאוצרות מקדשיהם בשעה ששעבדו את השחורים בדרום אפריקה? האם בכוח ההבטחה האלוקית או בתוקף קדושת התנ"ך גולו את אוצרות ארצם העשירה?

האם באו לשם כשהם מוכי שואה ורדופי גולה? ומצד אחר - האם אולצו להנהיג יד קשה כלפי הילידים השחורים מכיוון שאלו ביקשו לחסלם או

סירבו להכיר בזכותם להיות חלק מן המדינה? האם עשו זאת אל נוכח מערכות חינוך שהרעילו את מוחותיהם של ילדי בית-ספר וגן בתאוות הרג ושיפכות דמים של אזרחים, נשים וילדים? האם ניצבו אי פעם בפני גייס של מתאבדים המתפוצצים ברחובות הערים מתוך נוגמה אחת ויחידה - לחסל את הציבור הלבן במדינה?

אפרטהייד הוא ניצול בני אנוש במונח המחפיר והנבזה ביותר, ואילו ישיבת ישראל לארצו היא הבשורה הנאצלת ביותר, העתידה לרומם את העמים כולם לימים שבהם לא יישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה.

בשעה שנהיה בני חורין מן השעבוד המחשבתי ללשון השקר הזו, השמה אור לחושך ופוסלת במומה את הכשרים והצדיקים, נוכל לראות בעיניים פקוחות את עומק הצדק שבשיבת ישראל לארצו ואת עומק הרשע של נטיית אומות העולם לכפות עלינו מדינת מחבלים נוספת במולדתנו. אז, בשמחה ובגבורה, מתוך ביטחון בצור ישראל וגואלו, בצדקת דרכנו וביושר לבבנו, נוכל לחפש את הפתרון להתמודד עם הקשיים העומדים בדרכנו.

לקבלת שיחה שבועית בדוא"ל פנה ל:
hesderg@neto.net.il

בשמחה ובגבורה

טבעת החנק סביב מדינת ישראל, כך נדמה, הולכת ומתהדקת. בחלל האוויר מרחף איום של הכרזה חד צדדית על מדינה פלשתינאית כשהוא זוכה לגיבוי בינלאומי גדל והולך, והשפעתו מעיקה על הציבור בישראל ומשמשת לא אחת כסיבה להתנגחויות פנימיות הנובעות מתוך תחושות תסכול וועם. מי שמעיין בעמודי הדעות בעיתונים ימצא יללות הספד מכאן ועקיצות של 'אמרנו לכם' מכאן, ועלול לפתח בקלות תחושה משתקת של חוסר אונים.

במצב זה אני נזכר בצמד מילים שהיה הרב צבי יהודה זצ"ל נוהג לומר לתלמידיו. אין הכוונה לצמד הידוע של שני האל"פים - "אהבה

ואמונה" - שאותן הדגיש בעת עיסוקו במשבריו הרוחניים של הדור, אלא בצמד אחר שנאמר ביחס לדרך חייו של האדם הפרטי, קשייו ולבטיו. על כגון אלו היה הרב צבי יהודה זצ"ל אומר: "בשמחה ובגבורה". כשאדם חי מתוך דכדוך וחוסר אמון ביכולותיו הוא נעשה משותק. מתוך מצב כזה אין הוא מסוגל לנצל אלא חלק זעיר מיכולותיו, וגם המעט הזה כרוך בתחושות עזות של אומללות ותסכול. העמדה הנכונה והצודקת שבה צריך אדם להתבונן על עצמו היא שמחה על כל הטוב שיש בו מחד, וגבורה של אמון ביכולתו להתמודד עם המשימות שהקב"ה מזמן לו.

נדמה שגם אמירה זו ניתנת ליישום לא רק בחיי האדם הפרטי, אלא גם בחיי האומה וביחס למשימות העומדות לפניה. קשיים רבים עומדים בדרך צמיחת גאולתנו, ולעומתם עלינו להיזכר ב'ריאליה' הפלאית של האומה הנצחית שלנו: עברנו את פרעה, עברנו את נבוכדנאצר, עברנו את הגלות הארוכה ואת כל משברי העצמאות - ולכולם יכולנו. לא קלה הייתה הדרך, אבל נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם. חייב כל אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ואותה הבטחה שעמדה לאבותינו עומדת לנו בכל דור ודור כשעומדים עלינו צוררים חדשים לכולתנו. על כך אומר הנביא: "ארוך הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו... ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה

ונפטר שם לאחר שנתיים, בכ"ה באייר תשי"ז. בתאריך זה עולים רבים לקברו, בין השאר משום שמעשים מופלאים רבים כרוכים בשמו. והנה אחד מהם:

פעם בנוסעו במונית מהעיר גאבס, בלויית רבי שמואל עידאן מנהל ישיבת כסא-רחמים, התאחרה השעה והוא ביקש מהנהג לעצור בצד הדרך כדי

להתפלל מנחה. הנהג סירב, ולפתע כבה מנוע המכונית, והנהג לא הצליח להתניע. עד שתימצא התקלה ירדו רבי חיים ומלווהו והתפללו מנחה בצד הדרך. לאחר שסיים את תפילתו, שאל הרב את הנהג הגוהן על המנוע: מדוע אינך נוסע? הנהג השיב שהוא טרם הצליח לאתר את התקלה. אין מה לתקן, אמר הרב, דבר לא התקלקל; היכנס למכונית וסע לשלום. וכך היה, הנהג נכנס למכונית, התניע והמשיך לנסוע כאילו מאומה לא קרה.

"וראה בטוב ירושלים". הגמ' (ברכות טז, א) אומרת שפועלים רשאים לקצר בברכת המזון ולחתום את הברכה הראשונה בברכת הארץ (השניה). התוספות מבארים שאע"פ שברכות אלו הן מדאורייתא, מ"מ יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה. רעק"א מקשה מהגמ' (להלן מו, א), המוכיחה שברכת הטוב והמטיב (הרביעית) אינה מדאורייתא מכך שהפועלים מבטלים אותה - ואולי היא מדאורייתא וחכמים עקרוה כפי שבכוחם לעשות? הר"ח חורי תירץ שחכמים השתמשו בכוחם לצרף ברכות (לחתום את הברכה הראשונה בשניה), אבל לא לבטל ברכה; ומכאן שהברכה הרביעית שאותה ביטלו אינה מדאורייתא (דרך-חיים), ואכן, מדוע לא צירפו חכמים את ברכת הטוב והמטיב לברכה השלישית, ברכת ירושלים? צ"ל ששתי ברכות אלו אינן ניתנות לצירוף, כיון שבברכה הרביעית מודים על קבורתם של הרוגי ביתר, וכשמברכים על בנין ירושלים אין לערב בכך דברים עצובים. "וראה בטוב ירושלים".

אוהב הארץ וירושלים

על לידתו של רבי חיים חורי מסופר שהוריו היו בתחילה חשוכי ילדים. ניגשו אל רבם רבי משה זקן מזוז וביקשו להתגרש. הרב, בסברו שהסיבה לגירושין היא ריב בין בני הזוג, ניסה לפשר ביניהם, וכך שלחם חזרה לביתם. רק לאחר כמה פעמים שהופיעו בפניו הסבירו לו את הסיבה, והוא שלחם שוב לביתם בהבטחה שאם עד הפעם הבאה לא יסתדרו העניינים הוא יאות לסדר ביניהם גט פיטורין. אולם הפעם הבאה לא באה, כיון שתוך זמן קצר נולד להם בנם, וקראו שמו חיים. אפשר שמכאן נקבע בנפשו של רבי חיים חורי לעמול קשות על שלום בית. משנתמנה להיות אב"ד בעיר גאבס שבתוניס כמעט שלא היו שם מקרים של גרושין, כיון שהיה משתדל בכל כוחו לפשר בין בני הזוג, והוא הצליח בכך במיוחד מפני שפעמים רבות גילה שהגרושין אינם באים מרצונם ומיזומתם של בני הזוג אלא מתוך לחץ של משפחותיהם. מעשה בגביר אחד שהגיע לביתו בליל בדיקת חמץ לברר מה עלה בגורל תביעת הגרושין של אחיו. הרב ענה לו שב"ה עלה בידו להשכין שלום בין בני הזוג. הגביר הגיב באכזבה: "עכשיו נזכרתם?" הרב קם ממקומו והגיב בחריפות: "מה פירוש עכשיו נזכרתם?! אם לא משכינים שלום בערב חג החרות, אימתי כן משכינים שלום? בליל תשעה באב?! ופעם גילה חתן בליל הכלולות שהכלה הטריה באה ללא נזמי זהב באוזניה, שלא כפי שהובטח על ידי הוריה. בליל הכלולות הוא גירש אותה לרחוב, ושם מצאה הרב מתייפחת בבכי. הרב ביקש מאשתו נזמי זהב שהיו לה, ונתן לכלה, וכך חזר השלום לשרור ביניהם.

רבי חיים חורי עסק בחינוך ובהדפסת ספרים. בצעירותו עבד במקביל ללימודיו כפועל בבית דפוס. ידוע היה באהבתו לארץ ישראל. היה ממייסדיה של אגודת "עטרת ציון" ששמה לה כמטרה את לימוד השפה העברית ועבודת האדמה כהכנה לעלייה ארצה. בעצמו עודד את יהודי תוניס לעלות ארצה, וביתו שימש כתחנת מעבר לעולים בלתי ליגאליים. אך הוא עצמו נשאר בעירו גאבס עד שבני קהילתו יעלו ארצה, ורק בהגיעו לגיל 70 עלה ארצה והתיישב בבאר שבע,

בראון דסברג
barondasberg@gmail.com

אינדיאנה ג'ונס לומד מהפלישתים

בסוף הסרט, אינדיאנה ג'ונס מוצא את עצמו קשור, בעוד ה'רעים' מוציאים את ארון ברית ה' מהארגז. מה שנגלה לעיניהם, הורג את כולם (ע"ש).

מזל שאינדיאנה ג'ונס למד את הפסוק האחרון בפרשתנו "ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתו". חלוקות הדעות מהו האיסור שבפסוק זה, אולם פרשנים רבים קושרים אותו לסיפור אחר:

אחרי כל הצרות שארון ה' גרם לפלישתים, הם החזירו אותו לעם ישראל. כאשר הם הגיעו לבית שמש, אנשי בית שמש "ראו בארון ה', ויך בעם...". גם בסיפור זה חלוקות הדעות מה היה חטאם של אנשי בית שמש (שמואל א' פרק ו').

רשב"ם ראב"ע וספרונו קושרים בין האיסור דלעיל ובין הציווי על כיסוי כלי השרת. בזמן שמפרקים את המשכן, יש לכסות את הארון בפרוכת, וכך לא יראו את הארון אף לרגע. האיסור הוא להביט בארון מתחת לכיסוי.

אם נרצה להשוות זאת לסיפור אנשי בית שמש, נצטרך להסביר את הפסוק בשמואל "את כלי הזהב תשימו בארגז מצדו", שגם הארון עצמו היה בארגז. אנשי בית שמש הביטו לתוך הארגז, ונענשו. נדמה שכן פירש אינדיאנה ג'ונס, לא הביט בארון כשיצא מהארגז, ולכן ניצל.

מחליפים את הבכורות

אין כאן הפתעה, אבל זו בהחלט מהפכה. הקב"ה לוקח את שבת לוי במקום את בכורות ישראל. עובדה זו אינה מפתיעה, שכן גם יצחק, יעקב, יוסף ומשה נבחרו במקום אחיהם הבכורים. אולם זוהי מהפכה, שבאופן גורף כל הבכורים יחלפו מעתה.

מאיך, היהדות לא מוותרת על קדושת הבכור: על בכורות החי (קרבן בכור), הצומח ("ראשית ביכורי אדמתך"), והדומם ("ראשית עריסותיכם"). גם בכור האדם זוכה לירושה כפולה. אם כן, מתי הבכור מועדף ומתי נדחה? את השאלה הזאת יכול היה לשאול קין את הקב"ה: אם אתה מעדיף בכורות, בחר בי, ואם לאו, מדוע אתה מעדיף את בכורות צאנו של הבל?

תשובתו של הקב"ה "אם תטיב שאת..." נותנת לנו את הפתרון: כל בכור וראשית מסמלים את מעשי ה' ("בראשית ברא"), ולכן הוא שייך לה'. אולם "הכול בידי שמים חוץ מיראת שמים", ולכן האדם, בבחירתו החופשית, יכול לשנות בחירה זו.

דקלה שגיב

דיקלמות

לי: "שמואל, בוא הנה, נקפץ לנבי שמואל, ששחרר זה עתה בידי חילינו".

מיד נזכרתי בשומר שאמר "כשתגדל אתו לך להכנס". את הזכרון הזה נציתי בלבי, אף שלא האמנתי שיתקדם אי פעם, וקצת חשתי שהגיעה השעה. הגעתי עם המפקד, ואני כלי רועד מהתרגשות. הגענו לכפר ונכנסנו. הכל היה חשוק, וסימני הקרב שהסתים לפני זמן קצר עוד נכרו היטב בפשטח. באתי לכוון הקבר - והשומר הערבי לא היה שם. החר הגבוה של המנעול נעשה נמוך. נכנסתי פנימה ואני חושב לעצמי מה אמר לשומר: "ואללה, אמרת 'כשתגדל', והנה אני גדול, במדים של צבא. חזרתי כבעל בית, ואתם הכבדו ושבו במקומכם..."

נכנסתי ומאד התרגשתי. כשצאתי היה חשך מצרים, והאור היחיד שהאיר את ירושלים בא מההבזקים של הפגזים.

הדלקתי את הדין ושמעתי שדור על כבוש הכתל. נשענתי על קירות האבן הפגזים של קבר נבי שמואל, הערבי כבר איננו, הדי הקרב ישכבו עוד מעט - ואנחנו פה. בכיתי בכי אחרון, והפעם בכי של התרגשות. ידעתי שהמעגל נסגר.

(על פי סיפורו של שמוליק כהן באתר mesaper.co.il)

לתגובות והצעות לסיפורים:
yikhat1@smile.net.il

להפצה ולמודעות מסחריות:

גל אורן BSD
הבונים 11 רמת גן 52462,
טל' 03-6133555, פקס' 03-6133699,
דוא"ר dotan@go-bsd.co.il
הפצה: מקור ראשון 052-6070999 יוטי

מייסודה של הסתדרות הפועל המזרחי בא"י. יוצא לאור ע"י מכון "צומת".

"שבת בשבתו" באינטרנט: zomet.org.il
למנו באנגלית בדוא"ר בא לפנות ל: dan@zomet.org
עריכה: מכון "צומת" אלון שבות, גוש עציון 90433, טל' 02-9931442, פקס' 02-9931889
www.zomet.org.il zomet@netvision.net.il
הואת העלון נתמכת ע"י משרד התיירות והתרבות

כשתגדל

משאית הנוסעים יצאה משכונת סנהדריה הירושלמית ונסעה בשביל צר מאד. אמי, אחי הגדול, הדודים והדודות ישבו גם הם צפופים במשאית לשהם נושאים סלי אכל. היינו נרגשים לרגל יום ההולדה של שמואל הנביא, החל בכ"ח באיר, ואותו התכוננו לצנו עם קהל גדול בציון קברו של שמואל הנביא, המקנה "נבי שמואל".

זה היה שביל צר. המשאית קרטעה. ראיתי את הספסלים ואת העצים נוסעים לאחור, וזה היה פלא בשבילי. שום נסיעה במכונית לא תחליף את החוויה של הנסיעה במשאית המקרטעת ההיא. אז לפני שנים רבות.

הגענו לנבי שמואל, הנביא שאני קרוי על שמו. ובאותם ימים, עוד קודם הקמת המדינה, שלטו במקום זה הערבים. הם בנו סביב הקבר מסגד, ובקושי נתנו ליהודים להפנס למקום. בכניסה לקבר היה שער גדול ירק, ושם עמד ערבי בגלביה, עם פסם, בעל פרוצו מאד עצבני, ומי שזו טפה שלא בהתאם לפקדויותיו - הוא לא אפשר לו להפנס.

כרדנו מהמשאית, הסלים וספרי התהלים בידינו והתכוננו להפנס לבגנו. אחי הגדול נכנס, ואמי תפסה אותי ונסתה להסתיר אותי מעיני השומר. הוא כמובן פן ראה, ומיד עצר אותה ואמר לה בתקיפות: "זה ילד, אסור לו להפנס!".

בלית ברירה השאיר אותי אמי, ונכנסה בלעדי. הערבי סגר את השער, דלת כבדה. אני בחוץ וכלם בפנים. איזו אכזבה! התרוממתי ונסיתי להציץ דרך חר המנעול כדי לראות מה ההורים עושים שם. כמובן זה לא עזר. זזתי הצדה. התישבתי על מושב אבן שעמד שם. והתחלתי לבכות. בכיתי ובכיתי ובכיתי. עקשו אפלו השומר הערבי הקשוח התרברך קצת וזו באי נוחות. בסופו של דבר הוא בא אלי ואמר: "ילד, כשתגדל אתו לך להכנס". מיתר לצנו שזה לא הרגיע אותי, אלא הגביר את בכיי עוד יותר.

סוף סוף יצאו כלם מהקבר, ואמי משכה אותי למשאית. המשקתי לבכות גם כל הדרך הביתה, וכל הנוסעים התעצבנו עלי, ונסו להשתיק אותי כמעט בכת...

היתה זו פעם אחרונה בה הגיעו יהודים לנבי שמואל למשך שנים רבות. במלחמת השחרור נכבש המקום בידי הערבים, ויהודים לא יכלו אלא לראותו מרחוק. זכרתי את הבטחת הערבי שכשאגדל יתן לי להכנס, אך כעת מי יכול היה אפלו לחלם על כך? הגענו לקברו של הנביא, וזכרון הילדות הוצרב מן המקום ההוא, לזו אותי עוד שנים רבות.

עברו שנים. גדלתי, וכבר התקרבותי לגיל שלשים. לקראת מלחמת ששת הימים גיסי למלואים, והשתתפתי בקרבות על אזור ירושלים. הגדוד שלנו נכנס לגבעת הקראר ולכפר בידי. יום אחד בא מפקד הפלגה ואמר

לשנות עולם באמצעות התקשורת

נטעאל בנדל (22) שירת תקופה ארוכה ככתב בכיטאון וכאתר של חיל הים. לאחר שנתבשר בהיותו בכיתה י"ב שהפרופיל הקרבי שלו מונע ממנו מלשרת ב'דובר צה"ל' - חלום חייו - פנה ללימודים בישיבת ההסדר 'פתח תקוה', ומשם התגייס כלוחם בחיל הים. "בסייעתא דשמיא" התגלתה אצלו במפתיע בעיה רפואית, והורדת הפרופיל שבעקבותיה פתחה בפניו את השער למימוש חלומו.

והפכו אותי ליותר סובלני כלפי האחר."

לימודיך בישיבת הסדר הכינו אותך לתפקיד הזה?

"ממש כן. הלימוד בישיבה ליווה אותי בכל מה שעשיתי ככתב צבאי. דוגמה: התלבטתי בשאלה האם בכתבוטי עלי לשדר פסימיות או את הכרת הטוב. האם לתת משקל לדעותי הפרטיות או לרכילות שהגיעו אלי, האם חובת הציבור לדעת הכול או יש דברים שעדיף לא לפרסם. בכל שאלה עקרונית שכזו הרגשתי שלימוד התורה נתן לי כלים לחשוב, להתמודד ולבחון באור נכון ומדויק יותר.

אחרי שהשתחררתי, למרות שקיבלתי הצעת עבודה מאתר אינטרנט גדול ונחשב, החלטתי שהצלחתי המקצועית תלויה בהצלחתי

הפנימית, וחזרתי לישיבה. רציתי גם להתרחק מהספינות המטלטלות של החיל, אחרי כל מחלות הים שחטפתי. רגע, כשאני חושב על זה מנקודת המבט הזו, לא בטוח שהאוכל של הישיבה הוא רעיון כל כך טוב..."

כאשר אני שואל בסוף שיתנו האם הוא ממליץ לחבר'ה דתיים אחרים לנסות להתקבל לכלי התקשורת, הוא אומר: "ראיתי באחד מעלוני השבת כותרת 'אל תלכו לגל'צ'. אני לא יודע אם זה בגלל הכסף או יותר בגלל הפחד לנסות ולהיכשל. אבל הרי בציבור שלנו מרבים להתלונן על התאכזרות 'התשקורת' כלפי המגזר הדתי. הפכנו את היללות האלה לתחביב, בלי שבפועל אנחנו עושים הרבה כדי לשנות את זה. שוחחתי על הנושא עם רבנים רבים, שהתירו לי אגב לעבוד גם בשבת והסבירו שתקשורת היא חלק אינטגרלי מהמאמץ המלחמתי. חייבים לשנות גישה ולשלוח כמה שיותר חבר'ה צעירים לעיתונים, לרדיו, לטלוויזיה ולמשרדי הדוברות. מי אשם שהציבור הדתי מצטייר כקיצוני? הצורה שמציגים אותו בתקשורת. מדוע צה"ל, הצבא המוסרי בעולם, מוצג כצבא אכזר? שוב בגלל התקשורת. מדוע הרשות הפלשתינית שמטיפה לג'יהאד וארגון הטרור חמאס נראים פתאום כשוחרי שלום בעוד מדינת ישראל כמחרחרת מלחמה? תקשורת. חייבים לקיים את הפסוק 'ועשית הישר והטוב', דרך עבודה בתחום הזה. גם אם בהתחלה משלמים על כך מחיר. הראשונים תמיד משלמים מחיר. אברהם אבינו שילם, הרצל שילם, הרב קוק שילם - אלא שכך הם שינו את העולם. והיום ניתן לשנות עולם באמצעות תקשורת."

assafgolan3948@gmail.com

אחד משיאי שירותו בדוברות חיל הים היה ליווי פשיטת השייטת על אוניית המרמרה. "ישבתי עם הדרג הבכיר בחמ"ל חיל הים", מספר נטעאל, "וצפיתי בזמן אמת במה שלאחר מספר שעות ראו כולם בטלוויזיה. זה היה רגע קשה".

דיברת לאחר מכן עם הלוחמים?

"שוחחתי אחרי הפשיטה עם לוחמי השייטת והם לא נראו שבורים מהאירוע, לזה אנחנו מתאמנים, אמר לי אחד מהם שנפצע על המרמרה. אבל כאשר שאלתי אותו האם לא נשארו אצלו שום משקעים של תסכול מן הפרשה הזו, הוא אמר שאחרי שסייג את חייו למען מדינת ישראל, העובדה שהספינה לבסוף הוחזרה לתורכים, גרמה לו להרגיש כאילו המדינה ירקה לו בפרצוף".

כחיל דתי יחידי בכיטאון חיל הים מציין נטעאל כי המפגש האינטנסיבי עם העולם החילוני רק חיזק את השקפת עולמו וגם האיץ את התבגרותו. "פגשתי הרבה אנשים מיוחדים ומעניינים במהלך השירות בדובר צה"ל, אבל הכי מרתקות היו השיחות עם הבנות ששירתו שם. אני חי בכפר הרא"ה ולא יוצא לי לפגוש, וודאי לא לשוחח ברצינות, עם חילוניים. פתאום נוצרה הזדמנות להיפגש, לשמוע ולשתף אנשים שכל כך שונים ממני. זה גרם לי לחשוב על כל אותם הדברים הקטנים והשגרתיים של היום יום שלי כיהודי דתי, שהם לא מכירים בכלל. העציב אותי גם לראות התנהגויות שאני לא אוהב ולא מקבל. ממש הפתעתי את עצמי עד כמה זה מעציב ועד כמה זה איכפת לי".

ובכל זאת, שירתת ביחידה שרובה בנות. לא היה קשה?

"מהיום הראשון הסברתי שאני לא אלך למקומות הבילוי שלהן, ושאני שומר נגיעה, שבת, כשרות, ועוד - ללא פשרות. לדעתי הן העריכו את זה. הייתה אחת שתמיד כאשר קראה עיתון עם תמונת שער לא צנועה, נהגה לקפל את השער כדי שלא אראה. והיא עשתה כך מבלי שביקשתי או אפילו רמזתי. ההתחשבות הזו ריגשה אותי. והיו עוד. למשל, יום שישי אחד בת ששרתה איתי סימסה: 'היי נטעאל, בא לי להדליק נרות שבת. מתי מדליקים ומה מברכים'. מקדים כאלה ואחרים מרגשים לא פחות, יצרו אצלי הערכה עצומה כלפי הבנות החילוניות שהיו שם,

כתב: הרב יוסף איתן, מרביני מכון פוע"ה
דוא"ל: citan@puah.org.il

הרב יוני לביא מנהל מוקד הנוער 'חברים מקשיבים'
www.makshivim.org.il

בגובה העיניים

סוחרי ההבטחות

אם הייתם בשבת שעברה בבית הכנסת אין מצב שהחמצתם אותו. עלון הישועות המדהים. שישה עשר עמודים צבעוניים, גדושים בתמונות קורצות, סיפורים מצמררים וכתובות מפורצות. מה לא שמעתם? הסגולה ההיסטורית של שבע מאות ועשרים נרות הפלא **שיחולקו חינם** לכל מי שזקוק לישועה. לא "אולי", לא "שָׁמא". אפילו לא "בעזרת ה'". הישועה פשוט מובטחת! הנה אצלך והישועה בכיס שלך. לא התאפקתי והרמתי את השפופרת. הבחורה האדיבה שענתה פרשה את חבילת הסגולות האולטימטיבית. סעודת הישועות יחד עם ח"י רוטל בצירוף סגולת "עד שתיושע"

ובתוספת תמונת הרשב"י וכמובן הנר הפלאי הבלתי נשכח - "וכל זה יעלה לך רק 82 ש"ח לחודש למשך 22 חודשים". ואם אני רוצה רק

את הנר? "שאלתי בתמימות. "אי אפשר. ניתן לקבל רק את כל הישועות ביחד". איך זה מסתדר עם העובדה שלפחות ארבע פעמים מוצהר באותיות קידוש לבנה שמקבלים את הסגולה **חינם**? תמהתי. "תראה, בגלל הביקוש הגדול, אנחנו לא יכולים לשלוח לך את הנר חינם. אבל אם אתה רוצה אתה יכול לבוא למשרד שלנו בצפת ולקבל אותו...". אתם הבנתם את זה?

יעקב אבינו עמד חסר אוונים מול בכייתיה של רחל והכריז "התחת אלוקים אני". גדול הנביאים ניצב מול שערי הארץ הנעולים בפניו ותפילותיו האדירות נתקלו בקיר ברזל. אבל עסקנים חצופים מעזים לפזר בשמו של רשב"י מקסם שווא של ישועות בטוחות - "ביום הקדוש הזה יורד רבי שמעון ממרומים מקבל תפילותיך ואומר: בני היקר, הגעת אלי בדיוק בזמן. כי ביום הקדוש הזה מובטחת לך הישועה. אני מתחייב לך". שמונים ושבע פעמים מוזכר רשב"י בעלון. ריבונו של עולם, מקור כל חי שבידו הכול מוזכר רק פעם אחת! איפה? "צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים". כלומר, פקיד זוטר, ממלא הוראותיו של רשב"י.

הדלת נפתחה והעוזר של הצדיק סימן לו להיכנס. ברגליים רועדות צעד פנימה אחוז התרגשות. כבר שבועות הוא מחכה להזדמנות הזו. מאז שנפגע בתאונת דרכים לפני שנתיים והפך

למשותק השתנו חיי כל המשפחה. מאמצו הרופאים עלו בתוהו והאב הכואב חיפש בכל מאדו מזור לילדו האהוב. מילותיו של הצדיק נפלו עליו כמו מים קרים ביום שרב לוהט. "אל תדאג. הכול יהיה בסדר. בחנוכה הקרוב תבוא יחד עם הבן שלך על הרגליים להדליק נרות יחד איתי". הוא יצא החוצה כשדמעות גיל שוטפות את לחייו והשאיר סכום "כבוד" של פדיון נפש אצל העוזר. הזמן חלף, חנוכה כבר מזמן עבר והמצב רק החריף. במאמצים כבירים הצליח לארגן לעצמו פגישה נוספת עם הצדיק, שהשתף בכאבו והפטיר: "מה לעשות, כנראה שהתפילה שלי לא עזרה..."

המקרה האמיתי האחרון אינו בודד. מדובר בתופעה רחבה של אנשים תמימים המבלבלים מתוך מצוקתם בין ברכה ותפילה לבין הבטחה, ושל בעלי כוח ושררה המנצלים זאת. חלקם מבלבלים בעצמם, שיכורי הצלחה

המאמינים באמת בכוח עצמם, ואחרים פשוט משקרים במצח נחושה למען בצע כסף. על כל צדיק אמיתי טהור ונטול פניות, יש חמישה מתחים ועשרה עסקנים. על כל "סיפור ישועה" מפורא, תוכלו למצוא שלושה אחרים שרק התדרדר מצבם ונשארו פגועים ושבויי לב למרות כל ההבטחות. אלא שאותם אומללים משפילים ראשם בהכנעה, נושכים שפתיים בכאב ופשוט מנסים את מזלם אצל ה"צדיק" הבא. ובינתיים פנקסי-עלוני הישועות פתוחים והקופה רושמת. וכידוע, מקובלים עם קבלת עובדים בלי קבלות...

אבינו שבשמים, קרבנו אליך והושיענו מכל רע. אנא, ברחמיך הרבים, חזקינו, חבוש פצעינו ורפאינו ממכאובינו. בזכות התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי ובזכות כל תלמידי החכמים צדיקי האמת שמסרו נפשם למען עם ישראל בתפילה בתחנונים שלא על מנת לקבל פרס, ראה בעוני בניך ושמע לשועותם. תן בליבנו בינה להבחין בין אמת לשקר, בין צדיקי עליון לנוכלים ומתחזים. שמור נא עלינו שהמצוקה והמכאוב לא יסמאו עינינו ונלך שבי מסונוורים אחרי בני תמותה ונשכח שרק אתה הוא מקור הישועה. ברוך אתה ה', שומע תפילה.

לתגובות והארות: yonil@makshivim.org.il

הרב אבי ריבלין
רבה של אלון שבות דרום ור"מ ישיבת הר עציון

נעשית?". עונה הגמרא: "מתוך שחסידיים הם, תורתם משתמרת ומלאכתם מתברכת". העוצמה האדירה שהגיעו אליה בתפילה, נתנה את ברכתה הן על הפרנסה והן על הלימוד.

אנחנו לא מסוגלים לשהות שעה לפני התפילה (גם בגלל לחץ הזמן, וגם בגלל שדבר זה דורש מציאות נפשית שחסרה לנו, ואולי גם בגלל דברים חיוביים הממלאים את יומנו, ולא מאפשרים לנו להתפנות זמן כה רב לתפילה). אולם, יסוד הדברים - **ההכנה** - חייבת להיות אצל כל אחד!

הכנה זו מוצאים אנו במקומות רבים (עיין בדברי הגרי"ד סולובייצ'יק, על התפילה עמ' 29). כך התכוון עם ישראל למתן תורה, לקראת ההתגלות האלקית למרגלות הר סיני (שמות יט, י-יא). כך התכוון הכהן הגדול טרם כניסתו לעבודת יום הכיפורים. וכך אנו מתכוונים לקראת "יום החמישים", לקראת חג השבועות ומתן תורה ועוד.

כפי שראינו בדברי הטור, הכנה זו אמורה להביא אותנו למצב של שמחה של מצווה. מסתבר, שעצם ההכנה, עצם הידיעה שעוד רגע הולכים להיכנס אל הקודש פנימה, היא כשלעצמה הכנה של שמחה.

פסוקי דזמרה הם אפוא גם שבח לפני בקשה (על פי ה**ב"ח**), גם הכנה לקראת התפילה, לקראת הכניסה אל המלך, הכנה שאמורה לשמח אותנו, ולהביאנו לשמחה של מצווה (על פי ה**טור**), המבטאת את השלמות המתאימה בכדי לעבור מעולם החול לעולם הקודש.

הלכה ממקורה

מן המקורות עד להלכה למעשה

פסוקי דזמרה כהכנה לתפילה

בגיליון קודם הבאנו טעם בשם ה**ב"ח** לאמירת פסוקי דזמרה בתחילת תפילת שחרית - על פי הגמ' בברכות המחייבת את האדם לומר דברי שבח לה' בטרם יבוא לבקשת בקשות.

טעם שני ניתן למצוא בדברי ה**טור** (צג) על פי התוספות (ברכות לא, א ד"ה רבנן): "ותניא: אין עומדין להתפלל... אלא מתוך שמחה. ולכך נהגו לומר אשרי ופסוקי דזמרה קודם תפילה כדי לעמוד לתפילה מתוך דברי שמחה של מצווה שעוסק בדברי תורה".

בניגוד לטעם הראשון שראה בפסוקי דזמרה חלק מן התפילה (שמרכיביה הם שבח ובקשה) הרי שהטעם השני רואה בהם הכנת האדם לתפילה, והבאתו למצב של "שמחה של מצווה".

לפי טעם זה יש להוסיף, שמהותם של פסוקי דזמרה היא **הכנה** לתפילה. ההכנה יש לה שתי מטרות: האחת, לדעת מה צריך לעשות (לדוגמה: הכנות טכניות לחתונה); והשנייה - להתכוון נפשית לאירוע. להביא את עצמנו ממצב רגיל, למצב מרומם ומיוחד.

בתפילה אנו נכנסים אל הקודש. עוד מעט נכנסים ממש לקודש הקודשים. לפני ולפנים. האם ניתן להיכנס בפתאומיות מעולם החול אל עולם הקודש?

הגמרא (ברכות לב) אומרת שחסידיים הראשונים היו שוהים שעה אחת לפני התפילה כדי שיכוונו ליבם לאביהם שבשמים. שהייה זו נועדה כהכנה. הגמרא תמחה (שם לב). "וכי ומאחר ששוהין תשע שעות ביום בתפילה, תורתן היאך משתמרת? ומלאכתן היאך

ר' שלמה שוק
מנהל ת"ת מכחש

חוט של חסידות

להיפגש עם אל-נסתר בעזרת כוחותינו הנסתרים

בְּכִנּוּת יוֹדֵעַ

סֵדֶר כָּל

מִלְפָּנֵים עֲרֻכָּתְךָ

וְכֵן קִבְעָתְךָ

חֲשִׁיפֵת נִיכּוּחֹתֶיךָ

בְּאֵינּוּ יוֹדְעִים מְקוֹמְךָ

שְׁנוּכָל לָלֶא מוֹרָא

וְשָׁמִים לָנוּ רָקַעַ

אֶלְיֵךְ לְבוֹא

מִכָּל מַחְלוֹת הָאֶפְשָׁר.

ולזהות גם את מצבורי הכוחות הנסתרים מאיתנו. לתפוס את קצה החוט שלהם ולמושכם מעל פני השטח והשטחיות היחסית של אישיותנו הנגלית.

אנחנו חיים בעולם שממנו נעלמות נוכחותו של הקב"ה. אך אנחנו לא מוותרים, ומחפשים ללא לאות דרך להיפגש עם מלך חי וקיים ומבקשים כמו בשר:

חֲשִׁיפֵת נִיכּוּחֹתֶיךָ / בְּאֵינּוּ יוֹדְעִים מְקוֹמְךָ

לנוכח ריבוי ה'כתובות' שעליהם אנחנו יכולים לשלוח את ראש החץ של האישיות שלנו, יהיה עלינו לגייס גם את הצדדים הנשכחים והנסתרים הנמצאים אי שם בתוכנו וגם איתם לפנות אל הקב"ה.

אֶלְיֵךְ לְבוֹא / מִכָּל מַחְלוֹת הָאֶפְשָׁר

מחילות - יהיה עלינו לבקש סליחה ומחילה מהצדדים הדומיננטיים של האישיות שלנו ולדחוף בניהם ובתוכם גם את כוחותינו הסמויים והנעלמים.

מחילות - לבוא אליך עם כמה שיותר מכוחותינו הגלויים והסמויים אפילו בדרכים לא-דרכים ואפילו דרך מחילות עפר.

הכוחות הנסתרים שלנו, אלו שבאו ועלו מכל מחילות האפשר, הם אלו שיכולים לזהות את מה שהיה דומה להם יותר מכול, את מה שהיה גם הוא נסתר ונעלם עד כה, קרי - הנסתרות האלוקית. כך דרך המקומות הנסתרים באישיות שלנו נוכל לתת יותר ויותר מקום ל"חשיפת נוכחותך".

Shok9@walla.co.il

כאשר אנחנו מנסים לכוון את עצמנו בעבודת ה' בכיוון הנכון, נוצרת אצלנו הנטייה הטבעית להביא לידי ביטוי במפגש שלנו עם הקב"ה את הצדדים היותר דומיננטיים והגלויים באישיות שלנו. לרוב, איש הרוח נושא באמתחתו פוטנציאל מולד לרוחניות, כמו שאיש המעשה הוא בעל נטיות טבעיות להיפגש עם החיים בתחומי העשייה.

האם יהיה עלינו להסתפק במפגש חלקי שכזה, ולהביא לידי ביטוי עם החיים רק את הכוחות שבהם אנחנו חזקים, כי כך נולדנו?

ראש החץ של האישיות שלנו, זה הנפגש עם החיים ונותן החיים, יכול וצריך לשאת בחובו גם את הצדדים הסמויים והנעלמים באישיות שלנו. עלינו להתבונן

מערכת אזעקה
המותאמת לשבת
לממחר
בפיתוח מכון צומת

לכירור פרטים ולתיאום התקנה: 02-993-1442

הרב ישראל חזן
ראש מכון צומת

הטרמינולוגיה בפי האנטי-פטריוטים, מן הצד הרדיקל-ימני (=סאטמר) או הרדיקל-שמאלי (=התקשורת), היא זהה: 'התגרות באומות'.

כך בונים חומה

לא לחינם השביע הקב"ה דוקא את 'בנות ירושלים', שכן עיר זו שוכנת בנקודת המוקד של הסכסוך, ועל חומותיה יתנפצו כל סרבי הגאולה וכל אחוזי פחד "מה יאמרו הגויים?" לא לחינם השבועה, שפג תוקפה, מנוסחת בלשון "שלא יעלו בחומה", המזכירה אסוציאטיבית את חומות ירושלים. לא לחינם "הועדה דנה בתוספת בניה בהר חומה" דוקא, גם עליה בהר, גם בחומה!

שכונת 'הר חומה' זו מייצגת היטב את בנייה העכשווי של ירושלים גם במושגים סמליים. לפי נתונים רשמיים היא מונה כיום י"ב (מספר הרמוני חזק!) אלף נפש, מחציתם חילוניים! הפרופל הייצוגי שלה הוא דתי-לאומי, מן הזרם של 'מרכז-הרב', בנותיה וצאצאיה, שהרי **כל פרק ופרק בבנייה כרוך היה ב'התגרות באומות', כביכול. כך בונים חומה!**

צו בנייה!

שבועה שחל בו 'יום ירושלים', אשר לצערנו נחוג בעיקר במחוזות הציונות הדתית, נעלה את בנין ירושלים על ראש שמחתנו, גם אם הוא נחזה ע"י סאטמר והתקשורת כהתגרות באומות העולם. ולענין 'ג' השבועות, לאחר שפג תקפן כמבואר היטב במשתת הציונות הדתית, נעדיף את **הקריאה החדשה בהן, המהופכת והמתגרה:** "השבועתי אתכם (ל)בנות ירושלים".

מימרא זו שגורה על פי משכבר השנים, וכמדומה שכבר בא זכרה גם במדור זה, 'כוורט' חסידי התלוש לעתים מפשוטן של מילים. עתה, בעת כתיבת השורות בליל ל"ג בעומר, עלה בדעתי לקשר מימרא מחוכמה זו עם דברי הזוהר (נח להב), "עשה הקב"ה ירושלים למעלה כנגד ירושלים של מטה, ונשבע שלא יבא שם **עדי שיבואו ישראל בירושלים של מטה**". שבועות בנין כנגד שלש שבועות של הקפאה ובלית עליה בחומה. הקב"ה השביע את עצמו, כביכול, ואותנו, לבוא בירושלים של מטה, לבוא ולבוא. הקב"ה ממתין, תוך שבועה רועמת, לבנייה של ירושלים דלתתא כדי שיוכל לשים כסאו בירושלים דלעילא.

לכשתמצא, זו השבועה הרביעית בשיר השירים, המצוטטת אף היא בראש המדור; שלש שבועות הן שליליות, עצורות - "אם תעירו ואם תעוררו". משפנו - צמחה תחתיהן **שבועה רביעית, אקטיבית ואנרגטית** ומלאת חיים - "(ל)בנות ירושלים. שחולת אהבה אני"! ביום-ירושלים נשבע לה אמונים "שחולת אהבה אני". נשיר לה את שירי אהבתנו בפסוקן של ישעיהו בפרק נחמת ירושלים: "ורב שלום בניך", ובתוספת החז"לית: "אל תקרי בניך אלא **בנייך**" (סיום מסכת כריתות)

(נכתב במוצ"ש בחוקות, ליל ל"ג בעומר)

נקודת מבט

"השבועתי אתכם (ל)בנות ירושלים"

"השבועתי אתכם בנות ירושלים בצבאות"

וא באילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ" (שיר השירים ב, ז; ג, ח; ד, ט)

"השבועתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו **שחולת אהבה אני**" (שיר השירים ה, ח)

התגרות באומות העולם

"כמה שעות לפני יציאתו לוושינגטון של נתניהו תדון הוועדה המחוזית לתכנון ובנייה של משרד הפנים בשתי תוכניות בנייה גדולות של כ-1,550 יחידות דיור בשכונות הר חומה ופסגת זאב בירושלים, הנמצאות מעבר לקו הירוק. הוועדה תדון בתוכניות לאחר שמוכריות הממשלה הורתה שלא לחדות את הדיון בהן" (מן התקשורת המדווחת על עובדות, נטולת פרשנות, שבועה שעבר).

"פרובוקציה! התגרות באובמה! התאבדות עצמית של ראש הממשלה! עיתוי אסוני!" (מן התקשורת העוינת, השגרתית, שבועה שעבר)

פולמוס ג' השבועות

"השבועתי אתכם בנות ירושלים... אם תעירו ואם תעוררו - שלש שבועות הללו למה (=פסוק זה מופיע בשיר השירים 3 פעמים, כמצוטט בראש המדור)? אחת, **שלא יעלו ישראל בחומה**; ואחת, שהשביע הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא ימרדו באומות העולם; ואחת, שהשביע הקדוש ברוך הוא את העובדי-כוכבים **שלא ישתעבדו בהן בישראל יתור מדאי**" (כתובות קיא,א).

מימרא מפורסמת זו, המכונה 'סוגית שלש השבועות' היתה אחת מסלעי המחלוקות בין הציונות הדתית הדולגת באתחלתא דגאולה בידי העם, מלמטה, לבין ההשקפה המכונה 'חרדית', המצפה למשיח צדקנו בכל יום שיבוא משמים ויגאלנו. התורה ה'סאטמרית' רואה בתקומת המדינה 'התגרות באומות', 'עליה בחומה' והפרת 'שלש השבועות', ורב וווננו משוא. טוב לי חצרות ויליאמסבורג ומונסי מחוצות ירושלים ושדמות בני ברק. ההשקפה הציונית-דתית העמידה קונטרסין רבים כנגד אסכולה זו, ובהם שורה של תשובות ניצחות כלפי 'חשש השבועות', והן זמינות לכל מעיין אפילו בויקיפדיה. בראש ג' תשובות המצטרפות אהדדי:

(א) הצהרת בלפור והחלטת האו"ם הן 'רשיון האומות' לתקומתנו "סר פחד השבועות".

(ב) אומות העולם הפרו מצידם את השבועה לבל 'ישתעבדו בישראל יתור מדאי', ובטל ההסכם ההדדי.

(ג) ובכלל, כל השבועות הללו אינן מוזכרות בספרי הלכה, ואינן אלא דברי אגדה בלתי מחייבים. ועוד...

אור-לי
מנורה לשבת
תרצו מואר - תרצו מוסתר

רק 99 ש"ח
כולל משלוח

השימוש משוט וקל
מדליקים לפני כניסת השבת
ובמהלכה ניתן לסובב מכסה
להשכה ברמות שונות, עד
לחושך מוחלט.

**נדיין לא רכשתם חגי"ז לחגי?
נדיין לא מאוחר!**

חגי"ז
שעון די לייט
רק 92x3 ש"ח
(סה"כ 276 ש"ח כולל דמי משלוח)

רשימת חנויות ניתן לקבל במשרדי
02-993-2111 מכות צומת: